

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 5 februari 1946 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

Driftbudgeten.

Tionde huvudtiteln.

1:o) **Bidrag till standardiseringsverksamheten.** I propositionen nr 2 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 1, s. 81—84 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 januari 1946) föreslagit riksdagen att till Bidrag till standardiseringsverksamheten å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 82 500 kronor.

Till bidrag till standardiseringsverksamheten är å riksstaten för budgetåret 1945/46 under tionde huvudtiteln anvisat ett belopp av 170 500 kronor.

Sveriges standardiseringskommission har hemställt dels i skrivelse den 25 april 1945 att ett anslag av 15 000 kronor måtte ställas till kommissionens förfogande såsom bidrag till kostnader för standardisering av handredskap dels ock i skrivelse den 7 juli 1945 att ett belopp å 150 000 kronor måtte ställas till förfogande för standardisering inom byggnadsområdet. Förevarande standardiseringsfrågor ha ansetts vara av den vikt, att medel för ändamålen böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. De av standardiseringskommissionen äskade beloppen avse emellertid arbeten under hela kalenderåret 1946. Bidragen för andra halvåret 1946 ha synts departementschefen böra prövas i samband med behandlingen av kommissionens anslagsäskanden för nästkommande budgetår. För första halvåret 1946 är, enligt vad kommissionen upplyst, hälften av de äskade beloppen tillfyllest.

I fråga om standardiseringen av handredskap har kommissionen förutsatt, att bidrag från enskilt håll skulle uppgå till omkring 165 procent av statsanslaget. Ehuru det synts departementschefen önskvärt, att än större bidrag lämnades av enskilda, har han likväl ur allmän synpunkt icke funnit anledning till erinran mot kommissionens förslag härutinnan. Departementschefen har så-

lunda förordat, att ett statsbidrag å 7 500 kronor för ändamålet ställdes till kommissionens förfogande.

Beträffande standardiseringen inom byggnadsområdet har Sveriges industriförbund bidragit till utarbetande av det s. k. modulsystemet med 30 000 kronor. Utsikter lära förefinnas att erhålla ytterligare bidrag till standardiseringsverksamheten inom byggnadsområdet från enskilt håll. Departementschefen har med hänsyn härtill och då ifrågakarande standardiseringsverksamhet icke minst i nuvarande läge vore ett allmänt intresse av största betydelse förordat, att ett bidrag av statsmedel å 75 000 kronor ställdes till kommissionens förfogande för ifrågakarande arbete, därvid departementschefen förutsatt, att kommissionen verkade för att det enskilda näringslivet i sin mån bidroge till kostnaderna för verksamheten.

Det av departementschefen för innevarande budgetår beräknade sammanlagda medelsbehovet för berörda ändamål uppgår alltså till (7 500 + 75 000 =) 82 500 kronor.

Utskottet.

Utskottet har i likhet med departementschefen funnit förevarande standardiseringsfrågor vara av den vikt, att medel för ändamålen böra anvisas. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till standardiseringsverksamheten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 82 500 kronor.

2:o) **Ersättningar för vissa skador i samband med den s. k. Hansakatastrofen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 84—87) att till Ersättningar för vissa skador i samband med den s. k. Hansakatastrofen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

Natten mellan den 23 och 24 november 1944 förolyckades det ångfartygsaktiebolaget Gotland tillhöriga ångfartyget Hansa under färd från fastlandet till Visby. Av de ombordvarande, 63 passagerare jämte besättningen, som uppgick till 23 man, räddades endast 2 personer. Praktiskt taget intet av passagerarnas bagage, besättningens tillhörigheter eller fartygets last räddades. Genom en på offentligt uppdrag sedermera verkställd undersökning rörande katastrofen har fastslagits, att förlisningen förorsakades av torpedering från fartyg av okänd nationalitet samt att olyckan inträffade på internationellt vatten.

Ersättning för personlig lösegendom, som förlorades vid förlisningen, har icke kunnat utgå enligt lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning, enär olyckan inträffade på internationellt vatten. Möjlighet förelåg icke heller att i fall som det nu ifrågakarande hos statens krigsförsäkringsnämnd teckna frivillig transportförsäkring mot krigsrisk beträffande medförda reseffekter. Däremot kunde sådan försäkring tecknas i fråga om

stycke gods, som medfördes å Hansa. Denna möjlighet hade också utnyttjats, ehuru i begränsad omfattning. Såvitt angår besättningens effekter har ersättning kunnat utgå enligt kungörelsen den 22 december 1922 (nr 628) angående ersättning åt sjöfolk för förlust av effekter vid fartygs förolyckande samt på grund av gällande avtal i detta hänseende.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört i huvudsak följande.

Såsom statens krigsskadenämnd anfört talade starka billighetsskäl för att ersättning för de förlorade effekterna i viss utsträckning bereddades av statsmedel. Lämpligen borde skadorna regleras efter de grunder, som skulle ha gällt därest krigsskadelagen varit tillämplig. Med denna utgångspunkt skulle ersättning ej kunnat utgå i fall, då det förstörda godset icke var brandförsäkrat. Vidare skulle gällande bestämmelse om självrisk, motsvarande 5 procent av brandförsäkringsbeloppet för vederbörandes hela lösörebo, i många fall leda till att ingen eller endast en mycket obetydlig ersättning skulle utgå. Då emellertid de sålunda angivna ersättningsgrunderna med hänsyn till de föreliggande särskilda omständigheterna tedde sig obilliga, förordades sådan jämkning av krigsskadelagens regler att ersättningen icke i något fall komme att understiga 50 procent av det förstörda godsets värde.

Vissa skäl kunde otvivelaktigt anföras för att staten borde träda emellan även såvitt anginge stycke gods, som gick förlorat vid olyckan, i den mån förlusten icke blivit täckt. Då emellertid dylik egendom kunde försäkras mot krigsrisk i statens krigsförsäkringsnämnd, funne departementschefen icke skäl förorda, att särskild ersättning skulle utgå för förlust av sådant gods.

Någon värdering av den personliga lösegendom, som förlorades vid olyckan, hade icke skett. Enligt vad departementschefen under hand erfarit, syntes emellertid totalvärdet approximativt kunna skattas till 50 000 kronor, bortsett från den besättningen tillhöriga egendomen, vilken ersatts eller ersättes i annan ordning. För reglering av skadorna enligt förut angivna grunder syntes ett uppskattningsvis beräknat belopp av 25 000 kronor vara tillfyllest.

Anslag för ändamålet syntes böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget borde anvisas såsom förslagsanslag.

Jämväl utskottet finner billighetsskäl tala för att ersättning för de vid den s. k. Hansakatastrofen förlorade effekterna i viss utsträckning beredes av statsmedel. Beträffande den omfattning, i vilken ersättning bör utgå, har utskottet ansett sig kunna biträda departementschefens förslag. Då utskottet ej heller funnit anledning till erinran mot den av departementschefen gjorda beräkningen av medelsbehovet för ändamålet, hemställer utskottet.

Utskottet.

att riksdagen må till *Ersättningar för vissa skador i samband med den s. k. Hansakatastrofen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

3:o) **Tillfälligt lönetillägg.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 3, s. 87) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Stockholm den 5 februari 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Gränebo, Larsson, Bäckström, Karl Andersson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Ekströmer* och *Gustaf Iwar Anderson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Ward, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Hoppe, Boman* i Kieryd, *Thapper, Onsjö* och *Birke*.
